

การค้าเสรี : ความท้าทายหรือโอกาสสำหรับภาคอุตสาหกรรมการเกษตร

Free Trade : Challenges or opportunities for Thai agriculture

พิพัทธเวศ วันนารี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Pipattawade Wannaree

Kasetsart University, Thailand

E-mail: pipattawade.w@ku.th

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจในหลายประเทศกำลังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า “การค้าเสรี” ถือเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจโลกนี้ งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของแนวคิดนี้สำหรับอุตสาหกรรมลำไยไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเดียว มีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์กับตัวแทนผู้ส่งออกและตัวแทนเกษตรกรเป็นหลัก รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผลการศึกษาค้นพบว่า การค้าเสรีมอบทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับภาคการเกษตร โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย การค้าเสรีคือโอกาสหากภาคการเกษตรสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างความความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ส่งออกกับเกษตรกร ช่องทางการกระจายสินค้า การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน พัฒนาการความรู้และความเชี่ยวชาญและรับมือกับสภาพภูมิศาสตร์ได้ แต่การค้าเสรีมีความท้าทายหากภาคการเกษตรมีการพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป การแข่งขันในระดับสากลและการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยนโยบายจากทางภาครัฐถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้ภาคการเกษตรนั้นมีความเข้มแข็ง

คำสำคัญ: การค้าเสรี; กรณีศึกษา; ไทย; ส่งออก; อุตสาหกรรมลำไย

* วันที่รับบทความ: 17 มีนาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 19 เมษายน 2565

Received: March 17, 2022; Revised: April 17, 2022; Accepted: April 19, 2022

Abstracts

The economy of many countries is developing and changing, and we cannot object that “Free trade” is one of the key concepts that plays an important role in driving and transforming the global economy. This research was designed to study the challenges and opportunities of free trade in the Thai longan industry. This research is a single case study, involving mainly semi-structured interviews with representatives of exporters and farmers as well as documentary content analysis. The findings show that free trade presents both opportunities and challenges to the agricultural sector, of which depends on various factors. Free trade provides opportunities if the industry’s stakeholders can establish a strong relationship, effective management of distribution channel, understanding logistics and supply chain management, obtaining knowledge and expertise as well as effectively dealing with geography related challenges. Meanwhile, free trade presents challenging factors if the industry is over-reliant on foreign markets, global competition, and economic restructuring. Finally, the policy introduced by the government is very important to strengthen and sustain the agricultural sector.

Keywords: Case Study; Export; Free Trade; Longan Industry; Thailand

บทนำ

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมและเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับแรงขับเคลื่อนมาจากแนวคิดการค้าเสรี (Free Trade) คือ การลดบทบาทการแทรกแซงทางนโยบายของภาครัฐและปล่อยให้การค้าเป็นไปตามกลไกของตลาด (Harvey, 2005 : 4) โดยแนวคิดนี้มีรากฐานและวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ เช่นทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Absolute Advantage) ของอดัม สมิธ หรือทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage) ของเดวิด ริคาร์โด เป็นต้น จากนั้นได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มประเทศพัฒนาและองค์กรโลก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษและองค์กรการค้าโลก โดยพวกเขาต่างชี้ให้เห็นถึงข้อดีของแนวคิดการค้าเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละประเทศที่เติบโตมากล่าวอ้าง การเคลื่อนไหวของจำนวนเงินลงทุนต่างชาติ รวมถึงการเติบโตของมูลค่าการส่งออก (UNCTAD, 2020a : 7, 2020b : 65) ล้วนแล้วเกิดขึ้นมาจากการที่เศรษฐกิจโลกมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น ประเทศมีการจับกลุ่มเป็นเครือข่ายทางการค้า เปลี่ยนแปลงนโยบายและทำลายกำแพงภาษี โดย The World Bank (2019 : online) ได้รายงานว่าอัตราภาษีโดยเฉลี่ยได้ลดลงจาก 8.57% ในปี 1994 มาอยู่ที่ระดับ 2.59 ในปี 2017 และหากมองผิวเผิน การค้าเสรีอาจเป็นแนวคิดที่ดี เพราะตัวเลขทางเศรษฐกิจต่างชี้ขึ้นไปทิศทางนั้น อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาก็ยังพบทศวรรษที่แน่ชัดไม่ได้ว่า ท้ายที่สุดแล้วแนวคิดนี้มีผลดีหรือผลเสียต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง ในขณะที่งานวิจัยบางกลุ่มออกมาสนับสนุนแต่ก็มีงานวิจัยมากมาย ออกมาได้แย้ง

ในด้านผลดี การค้าเสรีทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเติบโต (Melitz, 2003 : 1695-1725; Yang, 2018 : 1-23) เพราะแนวคิดนี้ ไม่เพียงแต่ขยายขนาดของอุปสงค์โลก ซึ่งทำให้มูลค่าการส่งออกของประเทศใดประเทศหนึ่งเพิ่มขึ้น แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้บริษัทที่มีประสิทธิภาพในการผลิตได้ส่งออก ฉะนั้นทรัพยากรภายในประเทศจะถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะถูกแบ่งให้กับองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญและประสิทธิภาพในการผลิตขายที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในภาพรวม อย่างที่ Kaldor (1967 : 65) ได้เปิดเผยเพิ่มเติมว่าทรัพยากร เช่น เงินทุนจะเบี่ยงเบนจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคการผลิตและบริการมากขึ้น เพราะเป็นอุตสาหกรรมก้าวหน้า นอกจากนี้การเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติในรูปแบบ FDI ยังเป็นการการนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาถ่ายทอดในประเทศ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภายในประเทศ ยกตัวอย่างเช่น เศรษฐกิจในเวียดนาม ไทยหรือจีน ที่ต่างได้รับผลประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ โดย Liang (2017 : 138-159) ระบุว่า FDI นอกจากจะทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศมีการพัฒนาแล้ว ยังเป็นการผลักดันให้บริษัทในประเทศได้มีการเชื่อมโยงกับตลาดสากลมากขึ้น เนื่องจากการผลิตภายในนั้นมีการพัฒนาขึ้น ผลงานวิจัยของ Bhattacharya and Nguyen (2019 : 519-540.) ได้ออกมายืนยันประเด็นนี้ โดยสรุปว่าการเข้าถึงตลาดสากลนั้นเป็นเรื่องดี เพราะส่งผลให้แรงงานต้องมีการพัฒนาทักษะอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เข้าถึงค่าจ้างที่สูงขึ้นตามที่บริษัทข้ามชาติเสนอตนเอง จะเห็นได้ว่าการค้าเสรีนั้น ไม่เพียงแต่มาพร้อมกับการจ้างงานที่มากขึ้น แต่ยังเป็นการเพิ่มรายนให้กับแรงงานอีกด้วย นอกจากแรงงานที่ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาแล้ว บริษัทในประเทศยังมีความจำเป็นที่จะต้องลงทุนทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงพัฒนาทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติอีกด้วย (Mastromarco & Simar, 2018 : 134-149)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยกลุ่มหนึ่งออกมาโต้แย้งและชี้แจงว่าการค้าเสรีนั้น ไม่ได้มีด้านดีเพียงด้านเดียว แต่ยังมีมิตินอกมากมายที่ควรได้รับการกล่าวถึง ประเด็นแรก หากประเทศทำการเปิดพรมแดนและค้าขายเสรีกับประเทศอื่น ๆ นั้นก็เท่ากับเป็นการเชื้อเชิญให้เกิดการแข่งขันในระดับสากลมากยิ่งขึ้น และอาจส่งผลเสียต่อบริษัทในประเทศที่ยังต้องการการปกป้องจากทางภาครัฐ (Gozgor, 2019 : 173-202) ประเด็นที่สอง ข้อตกลงการค้าเสรีที่เพิ่มมากขึ้นและกระจายอยู่ทั่วโลก เพิ่มความกดดันให้กับอุตสาหกรรมในประเทศแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น (Ozcelik, 2018 : 95-115) โดยที่ภาครัฐไม่สามารถ ที่จะสนับสนุนและป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศได้อย่างเต็มที่ เพราะนโยบายต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับองค์กรการค้าโลก ประเด็นที่สาม ถึงแม้ FDI จะนำมาซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี แต่ผลประโยชน์ที่ตกถึงประเทศที่รับ FDI นั้นถือว่ามียุ่ค่อนข้างจำกัด (Alvarado, Iñiguez, & Ponce, 2017 : 176-187) เพราะไม่ใช่ว่าทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา จะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนรู้และรับการถ่ายทอดทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยมากมาย อาทิเช่น ความสามารถในการเรียนรู้จากบริษัทข้ามชาติ ทักษะความสามารถของแรงงาน การศึกษา เป็นต้น

(Hamida, 2013 : 754-769 ; Njikam & Leudjou, 2019 : 677-701) ด้วยเหตุนี้ ข้อแตกต่างและศักยภาพการผลิตของบริษัทข้ามชาติกับบริษัทในประเทศย่อมมีอยู่เสมอ ๆ ฉะนั้นการแข่งขันที่เป็นธรรมย่อมเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปได้ตามคำกล่าวอ้างของผู้ที่สนับสนุนแนวคิดการค้าเสรี

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้การค้าเสรีจะมีคุณประโยชน์ แต่ประสบการณ์เชิงบวกที่บางประเทศได้รับ ไม่อาจเพียงพอที่จะนำมาสรุปแบบแน่ชัดได้ว่าผล ดังกล่าวจะเกิดขึ้นเหมือน ๆ กันทั่วทุกมุมโลก เพราะไม่ใช่ว่าทุกประเทศจะมีการวางกลไก โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีที่เป็นเลิศและทำให้พวกเขาสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกันในระดับโลก (Ali, Awdini, & Adan, 2012 : 1-9.) ปัจจัยทางด้านโครงสร้างรวมถึงทรัพยากรภายในประเทศจะเป็นแปรสำคัญที่ทำให้ผลของการค้าเสรีมีบทบาทแตกต่างกันออกไป และไม่ใช่ทุกประเทศจะมีความสามารถในการซึมซับและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากแนวคิดการค้าเสรี งานวิจัยของ Clarke (2005 : 59) ได้พูดถึงประเด็นนี้ไว้ค่อนข้างน่าสนใจว่า กลุ่มประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในตลาดโลกคือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้าเสรีอย่างแท้จริง เพราะพวกเขามีความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดโลกและได้มีการลงทุนมากมายในการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นความมั่งคั่งระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันอยู่ตลอดเวลา

การค้าเสรีเป็นแนวคิดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเล็กหรือประเทศใหญ่ย่อมได้รับผลกระทบไม่มากก็น้อย ความท้าทายและโอกาสย่อมมีความแตกต่างกันออกไปในระดับอุตสาหกรรมหรือระดับประเทศ ดังนั้นความเข้าใจที่ดีต่อแนวคิดนี้ จึงมีความสำคัญและทำให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ สามารถรับมือกับความท้าทายได้เป็นอย่างดี สามารถเปลี่ยนโอกาสให้เป็นความสำเร็จในการดำเนินกิจการได้ เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงผลกระทบของการค้าเสรี งานวิจัยฉบับนี้ได้เลือกที่จะทำการวิเคราะห์ผ่านอุตสาหกรรมลำไย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของไทย และได้ส่งออกไปหลายประเทศภายใต้ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดย กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87)) รายงานว่าในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2021 ไทยส่งออกลำไยปริมาณ 262,811.33 ตัน เป็นมูลค่า 339.65 ล้านบาทสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ในช่วงเดียวกันของปี 2020 ปริมาณร้อยละ 18.10 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.81 โดยตลาดส่งออกลำไยที่สำคัญ ได้แก่ จีน ฮองกง เวียดนามและ อินโดนีเซียมี นอกจากนี้อุตสาหกรรมลำไยยังถือว่ามีความสำคัญต่อการสร้างงานและสร้างรายได้ของชุมชนมากมายโดยเฉพาะทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกลำไยที่สำคัญ ๆ ของไทย ในปี 2020 พื้นที่เพาะปลูกมีอยู่ประมาณ 1.20 ล้านไร่ พื้นที่เพาะปลูกสำคัญ ๆ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน จันทบุรี และเชียงราย และมีจำนวนเกษตรกรที่เพาะปลูกลำไยมากกว่า 250,000 ครัวเรือน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงโอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล
2. เพื่อศึกษาความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

ระเบียบการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ องค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมลำไยไทยจำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงลึก ด้วยเหตุผลนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นงานวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case study)

งานวิจัยเชิงกรณีศึกษาเป็นเครื่องมือการวิจัยที่ได้รับการยอมรับและมีการนำไปใช้เป็นจำนวนมาก โดย Yin (2014:54) ให้คำนิยามงานวิจัยรูปแบบนี้ว่า

“an empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon in-depth and within its real world context, especially when the boundaries between phenomenon and context may not be evident” (Yin, 2014, pp. 16-17).

งานวิจัยกรณีศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงองค์ความรู้และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่ศึกษาในเชิงลึก เพราะเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้ใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างและสภาพแวดล้อมที่ทำการศึกษา ทำให้นักวิจัยเข้าใจปัญหาที่ศึกษาได้ดียิ่งขึ้น (Halinen & Törnroos, 2005 : 1285-1297) นอกจากนี้ Yin (2014 : 54) ยังได้กล่าวต่อว่า จุดเด่นที่สำคัญของงานวิจัยเชิงกรณีศึกษาคือความยืดหยุ่นของวิธีการวิจัย เพราะงานวิจัยนี้สามารถแบ่งออกเป็น สาม ประเภท ได้แก่ กรณีศึกษาเพื่อค้นคว้า (Exploratory) กรณีศึกษาเพื่ออธิบาย (Descriptive) และ กรณีศึกษาเพื่ออธิบาย (Explanatory) และยังประกอบไปด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย อาทิเช่น สัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้นักวิจัยจึงมีความยืดหยุ่นในการเลือกเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่องานวิจัยมากที่สุด

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเดี่ยว (Single case study) เพื่อเป็นตัวอย่างในการอธิบายถึงผลของการค้าเสรีที่มีต่อภาคการเกษตร ซึ่งผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้แก่ตัวแทนผู้ส่งออกและตัวแทนจากเกษตรกร เหตุผลสำคัญที่นักวิจัยตัดสินใจเลือกศึกษาเพียงกรณีเดียวเพราะ Yin (2014 : 54) บ่งชี้ว่ากรณีศึกษาเดี่ยวมีความพอเพียงที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ ในทางตรงกันข้าม (Miles et al., 2014 : 98) กล่าวว่า ถึงแม้การวิจัยเชิงกรณีศึกษาแบบหลายกรณีจะสามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่า แต่ก็มีความเสี่ยงที่ค่อนข้างใช้เวลาและงบประมาณที่มาก

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary analysis) เหตุผลที่นักวิจัยเลือกเก็บข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่ง เพื่อเพิ่มความเที่ยงของกาวิจัย (Reliability) และความตรงของงานวิจัย (Validity) เพราะข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งสามารถนำมายืนยันและอ้างอิงกันได้ Yin (2014:54)

2.1 การสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งเครื่องมือการเก็บข้อมูลรูปแบบนี้ได้รับการนำไปใช้อย่างมาก (Myers, 2009 : 99) โดย Yin (2014 : 54) แบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- dept interview) การสัมภาษณ์แบบสำรวจ (Survey interview) และการสัมภาษณ์แบบจับภาพนิ่ง (Focussed interview) โดยแนวทางที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ แบบกึ่งสัมภาษณ์ เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ได้สอบถามเพิ่มเติมจากคำถามที่ได้เตรียมไว้ ทำให้สามารถเก็บข้อมูลและเข้าถึงแนวคิดและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมได้มากขึ้น นักวิจัยได้ดำเนินการกึ่งสัมภาษณ์กับ 4 ผู้มีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ตัวแทนจากผู้ส่งออก และ 2 ตัวแทนจากเกษตรกร

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	นามแฝง	บทบาท	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์ (ปี)
1.	EXP01	ตัวแทนผู้ส่งออก	ชาย	53	ป. ตรี	8
2.	EXP02	ตัวแทนผู้ส่งออก	ชาย	48	ป. ตรี	10
3.	FAR01	ตัวแทนเกษตรกร	ชาย	57	ป.6	13
4.	FAR02	ตัวแทนเกษตรกร	หญิง	58	ป.4	16

2.2 เอกสาร

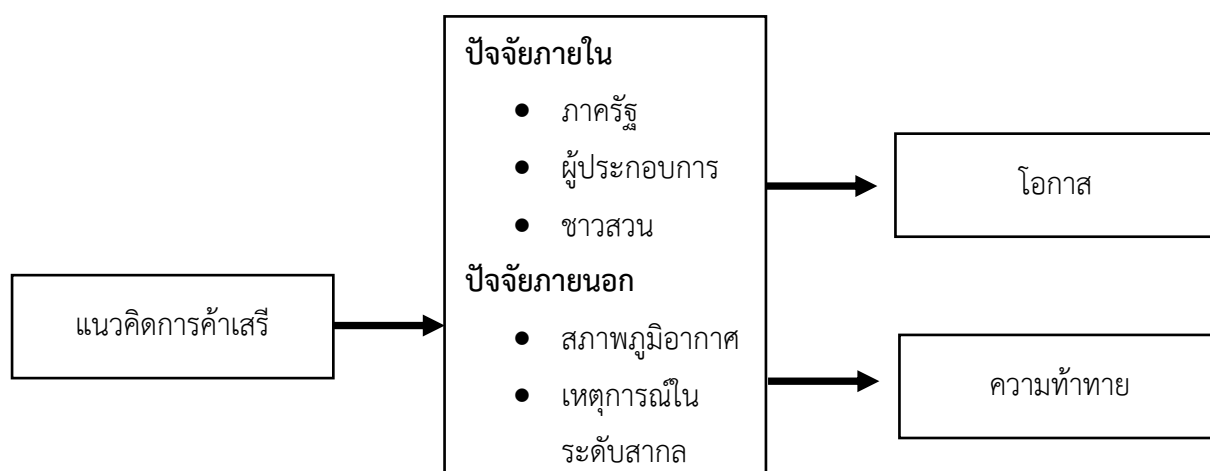
งานวิจัยฉบับนี้ได้เก็บข้อมูลจาก รายงาน เอกสารทั่วไปและเอกสารการประชุม เป็นต้น โดย Prior (2003 : 998) กล่าวว่าข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญค่อนข้างมาก เพราะเป็นข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ตามกาลเวลาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสรุปผลประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก คือขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูล ในช่วงการจัดเตรียมข้อมูล เอกสารทุกอย่างจะถูกบันทึกไว้ในระบบฐานข้อมูล นักวิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อได้รับฟังบทสนทนาอีกครั้งหนึ่งและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลมากขึ้น บทสัมภาษณ์จะถูกบันทึกไว้ในระบบฐานข้อมูลเป็นลำดับต่อไป ขั้นตอนที่สองคือการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีที่แนะนำโดย (Miles et al., 2014 : 98) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนย่อยได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 คือการแปลผลและจัดประเภทข้อมูล (First cycle of coding) โดยนำข้อมูลเข้าสู่รหัส (Coding) เพื่อสื่อถึงความหมายและคำตอบที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเอารหัสที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกมาจัดเรียงในตารางแบบซ้ำ ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ หรือรูปแบบรวมของข้อมูล (Pattern coding) หลังจากเสร็จสิ้นขั้นตอนนี้ นักวิจัยสามารถที่สังเกต วิเคราะห์และสรุปข้อมูล เพื่อตอบโจทย์งานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย โดยการศึกษานี้ได้ตระหนักว่า แนวคิดการค้าเสรี เป็นได้ทั้งโอกาสและความท้าทาย ซึ่งขอบเขตของผลกระทบนั้น ล้วนมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมากมาย โดยปัจจัยภายในได้แก่ ความสามารถของภาครัฐในการที่จะวางกลไกที่ดีและเอื้อต่ออุตสาหกรรมนั้น ๆ ในการรับมือหรือหาผลประโยชน์จากแนวคิดการค้าเสรี รวมถึงความสามารถของผู้ส่งออกและของเกษตรกร ทั้งนี้ปัจจัยภายนอกก็เข้ามามีบทบาทไม่แพ้กัน อาทิเช่น สภาพภูมิอากาศที่อาจจะส่งผลกระทบต่อปริมาณอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระดับสากลที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น สงครามระหว่างประเทศ หรือ COVID- 19 เป็นต้น

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ในหัวข้อนี้ นักวิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาผ่านประเด็นหัวข้อของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ โอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล ความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย และแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

1. โอกาสของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดสากล

ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมลำไยไทยในตลาดโลก ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมทำให้ทราบว่าปัจจัยที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดี ช่องทางการกระจายสินค้าที่หลากหลาย การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์

1.1 ความสัมพันธ์ที่ดี

ความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวสวนลำไยเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนที่ทำให้บริษัท ABC สามารถเติบโตและกลายเป็นผู้ส่งออกสินค้าเป็นที่ต้องการของลูกค้าในตลาดสากล โดยตัวแทนบริษัท A ได้กล่าวไว้ว่า

"...บริษัทมีแหล่งจัดซื้อผลไม้จากเกษตรกรและสวนผลไม้ที่ติดต่อกับชาวนาน ทำให้สามารถจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณมากเท่าที่ผู้ซื้อในต่างประเทศต้องการ" [ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่บริษัทมีการค้าขายและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวสวนเป็นเวลานานส่งผลดีให้กับบริษัท เพราะสามารถเข้าถึงสินค้าจากเกษตรกรจากหลาย ๆ พื้นที่ และสามารถทำคัสตอมไรซ์สินค้าที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของลูกค้าในตลาดต่างประเทศได้

1.2 ช่องทางการกระจายสินค้าที่หลากหลาย

โอกาสสำคัญในการเติบโตของผู้ประกอบการ คือการได้เข้าถึงตลาดและกลุ่มผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ด้วยเหตุนี้บริษัท ABC จึงมีการเติบโตและขยายกิจการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการได้เข้าถึงตลาดในประเทศในแถบเอเชียและยุโรป ตัวแทนบริษัท ACB ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

"บริษัทมีแผนในการทำการตลาดแถบยุโรป...ผู้บริหารมองเห็นถึงความสามารถในการเข้าไปทำการตลาดในแถบยุโรป เนื่องจากมียอดการสั่งซื้อของผู้บริโภคทางฝั่งยุโรปเข้ามาปกติฝั่งยุโรปถือว่าเป็นตลาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่ suppliers เป็น SME รายเล็ก...โดยทางบริษัทได้ทำการตลาดออนไลน์ จึงติดต่อย่างง่ายดาย ทำให้บริษัทมีลูกค้าทางฝั่งยุโรปเพิ่มขึ้น" [ตัวแทนบริษัท, EXP02]

นอกจากตลาดในแถบเอเชียจะเป็นตลาดสำคัญแล้ว จากข้อมูลยังได้เห็นถึงความเป็นไปได้ของอุตสาหกรรมลำไยไทยที่จะเข้าไปขยายตลาดในแถบยุโรป สาเหตุเพราะมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและทำให้สินค้านั้นเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางการขายและตลาดแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางการกระจายสินค้าที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน

1.3 การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

การจัดการโลจิสติกส์ที่เป็นเลิศเป็นหนึ่งในวิธีการที่เข้ามาช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับบริษัทในการแข่งขันกับสินค้าในตลาดต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการช่วยลดต้นทุนการขนส่งและรักษาคุณภาพของสินค้าให้ได้ตามที่ลูกค้าต้องการ โดยตัวแทนบริษัท ABC ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

“เรื่องของการขนส่งผลไม้สดหรือแห้งนั้น TIMING เป็นเป็นสิ่งสำคัญ...เราจะมีโอกาสมากกว่าคนอื่นเขา...บริษัทจึงจัดสินใจซื้อหัวลากเอง...เราลงทุนสร้างโกดังเย็น เพื่อทำการจัดเก็บและกระจายสินค้า...บริษัทยังมีการจัดการระบบ Supply Chain ระบบ QC ระบบบรรจุสินค้าและจัดเก็บสินค้า วางแผนและควบคุมด้าน Logistics ขนส่งสินค้าอย่างเป็นระบบด้วยตัวเอง สร้างทีมงาน เทรนพนักงานด้วย”
[ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จะเห็นได้ว่าบริษัทได้เล็งเห็นถึงความสำคัญการจัดการโลจิสติกส์ และได้มีการตัดสินใจลงทุนมากมายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการนำระบบห้องเก็บความเย็นมาใช้ การมีรถขนส่งเป็นของตัวเอง เพื่อช่วยในการกระจายและส่งออกผลไม้ไปยังตลาดต่างประเทศให้รวดเร็ว เพื่อให้ผลไม้สดที่ส่งออกไปยังคงความสดใหม่และมีคุณภาพคงเดิม ฉะนั้นจึงไม่แปลกใจที่ว่า บริษัท ABC จะให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศในกระบวนการจัดการแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ

1.4 องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ

นอกจากความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบการ ความรู้และความสามารถของเกษตรกรก็มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน เช่น วิธีการดูแลและจัดการสวนลำไย วิธีการเพาะปลูกและดูแลต้นลำไย การรดน้ำพรวนดิน การใส่ปุ๋ย เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากและผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ต้องการ ตัวแทนเกษตรกร ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

“...ปลูกลำไยไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ นะ...หลายคนคิดว่าปลูกเสร็จแล้วก็แล้วเลย เหมือนไม้ผลอื่น ๆ...ฝนมาผิดช่วง ก็ทำให้ลำไยเสียหายหมดต้น...เราในลำไยก็ดูแลยาก...คือต้องรู้วิธีการดูแลจริง ๆ ถึงจะได้ผลผลิตดีและมีคุณภาพ...คือต้องมีความรู้ ประสบการณ์ทางด้านพืชพรรณ และการเพาะปลูกลำไยมาก่อน” [ตัวแทนเกษตรกร, FAR02]

จะเห็นได้ว่า องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ สามารถเพิ่มผลผลิตและทำกำไรให้กับเกษตรกรได้ พวกเขาสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูกได้ และสามารถรับมือกับอุปสรรคอื่น ๆ ได้

1.5 ความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์

เกษตรกรจะได้ผลผลิตที่ดีหรือไม่ ยังขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ หากพื้นที่นั้น ๆ มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูก มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกที่เพียงพอ ย่อมทำให้ผลผลิตของเกษตรกรนั้นดีตามไปด้วย โดยตัวแทนเกษตรกร ได้พูดถึงประเด็นนี้ว่า

"จุดเด่นที่สำคัญของสวนเลยนะ คือโชคดีที่สวนของเราอยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกลำไยทุก ๆ ปี...ขึ้นอยู่กับเนื้อดิน แร่ธาตุในดิน...มีผลทำให้ลำไยมีลูกที่ขนาดใหญ่ รสชาติ หวาน...มันแตกต่างจากบางเจ้านะ...บางคนปลูกเหมือนกัน พันธุ์เดียวกัน แต่ผลผลิตของเขาไม่อร่อยและมีขนาดลูกที่เล็ก บางทีมันก็ไม่โต"[ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสภาพพื้นดินในการเพาะปลูกลำไยของเกษตรกร ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบให้กับชาวสวน ส่งผลให้ผลผลิตลำไยของเกษตรกรรายนี้มีคุณภาพที่ดี ถึงแม้กระบวนการเพาะปลูกจะเหมือนกัน แต่หากพื้นที่เพาะปลูกไม่เอื้ออำนวยหรือไม่เหมาะสมก็จะส่งผลเสียให้กับเกษตรกรได้

2. ความท้าทายและผลกระทบของแนวคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยไทย

ถึงแม้อุตสาหกรรมลำไยไทยจะมีโอกาสสามารถขยายในการส่งออกไปยังตลาดสากล โดยเฉพาะมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก แต่อุตสาหกรรมเองก็เผชิญกับความท้าทายมากมาย ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ ความท้าทายที่สำคัญ ๆ เหล่านี้ได้แก่

2.1 สภาพภูมิอากาศที่คาดเดาได้ยาก

ลำไยเป็นไม้ผลที่ให้ผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและวิธีการดูแลรักษาลำไยให้ถูกวิธีของชาวสวน ตลอดทั้งปีทั้งในฤดูเก็บผลผลิตและนอกฤดู แต่ประเด็นที่ชาวสวนกังวลที่สุดคือ สภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เพราะส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวสวนลำไยอย่างมาก ดังที่ตัวแทนเกษตรกรท่านหนึ่งระบุว่า

"ปัญหาที่น่ากลัวเลยนะ คือปัญหาที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่นเรื่องของฝน ฟ้า พายุ บางทีลำไยออกลูกเต็มต้นแล้ว พอฝนมาลำไยหายหมดเลย มันร่วงบ้าง...แล้วลมมันแรง มันก็ทำให้กิ่งลำไยหัก...เคยถึงขั้นว่าฟ้าผ่าแล้วลำไยก็ตายไปทั้งต้น...เวลาฝนตก ทำให้เราไม่สามารถที่จะเก็บลำไยได้ตามความต้องการของเรา...โชคร้ายอยู่อย่างหนึ่งคือ ลำไย เวลา มัน ออกลูก คือ ฤดูฝน และราคาลำไยมันยึดตามวันนั้น ขนาด AA จัมโบ้ 30 บาท แต่พอฝนตกก็ทำให้เก็บไม่ได้อีก...วันนึงเหลือ 26 บาท" [ตัวแทนเกษตรกร, FAR02]

จะเห็นได้ว่าสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาร้ายแรง เพราะนอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตของชาวสวนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อรายได้ของพวกเขาอีกด้วย ปัญหานี้เป็นสิ่งที่นอกจากจะคาดเดาได้ยากแล้ว ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือป้องกันล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2.2 ขาดแคลนแรงงาน

เกษตรกรรมในไทยยังคงพึ่งพาแรงงานในการขับเคลื่อนเป็นหลัก และการขาดแคลนแรงงานได้กลายเป็นปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญทุกปี ในอุตสาหกรรมลำไยก็ไม่ต่างกัน เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องใช้แรงงานคน และแรงงานบางกลุ่มก็เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาประกอบอาชีพที่ไทย ตัวแทนเกษตรกรได้กล่าวถึงปัญหานี้ว่า

“ปัญหาที่น่ากังวล ก็น่าจะเป็นเรื่องการขาดแคลนแรงงาน...คือไม่มีคนมาช่วย มันหาได้ไม่
ง่ายเหมือนเมื่อก่อนแล้ว...ทีนี้ พอเราจะไปจ้างแรงงานเพื่อนบ้านมาทำ ก็ทำไม่ได้ง่าย
เหมือนเมื่อก่อน เพราะต้องดูแลเรื่องใบอนุญาต...ให้ถูกต้องตามกฎหมายรวมถึงที่อยู่ด้วย”
[ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

คำกล่าวด้านบนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของการขาดแคลนแรงงาน ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งในส่วนของการจัดหาแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เพราะการทำเกษตรกรรมนั้นยังนิยมการใช้แรงงานคนมากกว่าการใช้เครื่องจักร และหากเก็บเกี่ยวผลผลิตช้าจะทำให้ลำไยนั้นเริ่มสุกเต็มที่หรือร่วงจากต้น ทำให้เกิดความเสียหายได้

2.3 ปัญหาจากตัวแทนจำหน่าย

การกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดต่างประเทศนั้น บางบริษัทมีความจำเป็นต้องพึ่งพาตัวแทนจำหน่ายที่ประจำอยู่ในประเทศนั้น ๆ เช่นเดียวกับบริษัทในกรณีศึกษา นี้ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับตัวแทน ซึ่งบางเหตุการณ์ส่งผลกระทบต่อรายได้ของบริษัทโดยตรง ดังที่ตัวแทนบริษัท ได้กล่าวไว้ว่า

“อีกความท้าทายหนึ่งที่เจอ ก็น่าจะด้านลูกค้า (ตัวแทนกระจายสินค้า) ถ้าคุณได้ลูกค้าไม่
ดีเนี่ยจะมีปัญหาด้านการเงินตามมา...คือบางกรณีลูกค้าขายสินค้าไม่เป็น และก็ไม่มีเงิน
จ่ายเรา...ฉะนั้นเราก็ต้องสแกนก่อนว่าลูกค้ามีประสบการณ์การขายผลไม้ไหม ถ้าไม่มีเรา
ตัดทิ้งเลย...ถ้ามีจะสอบถามต่อว่า ขายอะไรมาก่อน ขายให้ใคร ขายแบรนด์ไหน” [
ตัวแทนบริษัท, EXP02]

จากบทสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าลูกค้าหรือตัวแทนจัดจำหน่ายที่ซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการไทย เพื่อนำไป
ตีตลาดในต่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประสบการณ์การทำงาน ความรู้และความเข้าใจ

ของตัวแทนนั้น ๆ ที่มีต่อตลาดเป้าหมาย หากผลประกอบการของตัวแทนดี ผลลัพธ์ที่ดีก็จะถูกส่งต่อมายังผู้ส่งออกไทย เพราะสามารถขายสินค้าได้ในจำนวนมากขึ้น และได้รับการชำระเงินตรงเวลาจากตัวแทนจำหน่าย

2.4 ราคาลำไยตกต่ำ

ความเป็นอยู่ของอุตสาหกรรมลำไย ขึ้นอยู่กับราคาที่ชาวสวนจะได้รับเป็นสำคัญ เพราะหากราคาลำไยสูง ก็จะเป็นแรงจูงใจที่ดีให้เกษตรกรหันมาปลูกลำไย ในทางตรงกันข้าม หากปีใดราคาลำไยตกต่ำ ก็ส่งผลให้เกษตรกรจำใจต้องหันไปประกอบอาชีพหรือปลูกพืชอื่น ๆ ตัวแทนเกษตรกรท่านหนึ่งพูดถึงประเด็นนี้ว่า

“ราคาลำไยมันขึ้นมันลง ไม่เหมือนกันเลยซักปี...อย่างปีนี้ (2021) ราคาลำไยมันต่ำมาก อย่างลำไยอบแห้งพ่อค้ามารับที่ก็โลละเจ็ดบาท...ทางสวนจะทำสัญญาการรับซื้อไว้กับล้งของจีน...โดยจะมีการคัดเกรดลำไยจากขนาดของลูกและผิวของลำไย หากไม่ได้ตามมาตรฐานก็จะทำให้ได้ราคาที่ถูกลงไปอีก” [ตัวแทนเกษตรกร, FAR01]

ปัญหาทางด้านราคาตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อรายรับของชาวสวนลำไยโดยตรง ปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ๆ โดยจากรายงานของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87) ได้ระบุว่าชาวสวนลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนจำนวนหลายราย ถึงขั้นตัดสินใจตัดและโค่นทิ้งต้นลำไยที่ปลูกไว้ เพื่อปรับพื้นที่ปลูกพืชอย่างอื่นทดแทน เพราะพวกเขาเห็นว่าราคาลำไยตกต่ำและไม่คุ้มค่ากับการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ ชาวสวนยังต้องเผชิญกับค่าแรงที่มีอัตราสูงขึ้น โดยเฉลี่ยวันละ 500-700 บาท เจ้าของสวนบางรายจำเป็นต้องปล่อยให้ลำไยแก่เน่าคาต้น

2.5 ผลกระทบจาก COVID-19

คงเป็นเรื่องยากที่จะไม่เอ่ยถึงผลกระทบของ COVID-19 ที่มีต่อชาวสวนลำไยและผู้ประกอบการส่งออกลำไยไทย อาจจะกล่าวได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่หรือความท้าทายต่าง ๆ ล้วนมีรากฐานมาจากการแพร่ระบาดของโรคร้ายนี้เป็นเสียส่วนมาก อย่างที่ตัวแทนบริษัทท่านหนึ่งได้กล่าวไว้

“ยอดขายและปริมาณการส่งออกลำไยลดลงเยอะในปี 2021...ตอนแรกเริ่มการระบาด ก็ไม่เคยเกิดเหตุการณ์แบบนี้ คืออยู่ดี ๆ ลูกค้าที่สั่งซื้อก็ไม่กล้าสั่งซื้อ บางเจ้าก็ยกเลิกคำสั่งซื้อแบบกะทันหัน... พอเขาสั่งก็ส่งไปไม่ได้ ด้านปิด อะไรปิด ปิดชั่วคราวไม่รู้อนาคตเลย ...โรคระบาดนี้ส่วนใหญ่จะกระทบกับรายเล็กและรายกลางมากกว่า” [ตัวแทนบริษัท, EXP02]

พูดถึงประเด็นนี้ ตัวแทนบริษัทอีกท่านหนึ่งก็ได้เสริมต่อว่า

“...มาตรการต่าง ๆ มันเข้มงวดขึ้นสุด ๆ เข้มงวดขึ้นเยอะด้านอาหาร เพราะว่าแต่ก่อนมันไม่มีนะพ่นแอลกอฮอล์ใส่เข้าไปในสินค้า...เราจะส่งออกไปก็มีการตรวจ ตรวจคน ตรวจสินค้า เราก็ต้องเตรียมพร้อมพวกเครื่องมือตรวจ...ทางโน้น (จีน) เขามีการตรวจสินค้า มีเครื่องมือตรวจสินค้าทุกตู้เลย ทุกกล่องต้องผ่านเครื่องพ่นแอลกอฮอล์ก่อนผ่านเข้าไป...

เวลาส่งออกไประยะเวลาที่จะนานขึ้น ช้าขึ้นเพราะว่าขั้นตอนมีการตรวจ...คือทางด้านก็จะ
มีขั้นตอนที่เข้มงวดขึ้นมันจึงทำให้การส่งออกล่าช้า” [ตัวแทนบริษัท, EXP01]

จากสองบทสัมภาษณ์ด้านบน แสดงให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ผู้ส่งออกต้องเผชิญและต้องรับมือ ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกคำสั่งซื้อของผู้นำเข้า ที่ส่งผลกระทบต่อยอดส่งออกโดยตรงหรือมาตรการตรวจสอบสินค้าที่มีความเข้มงวดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิมและคุณภาพของสินค้าเมื่อถึงมือลูกค้าปลายทาง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความท้าทายที่ผู้ส่งออกจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะผู้ส่งออกรายเล็ก ๆ ที่ยังขาดแคลนทักษะ เครือข่ายรวมถึงเงินทุนที่มากพอในการดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นประเทศผู้ส่งออกหรือนำเข้า

3. แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมลำไยไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดสากล

จากข้อมูลที่ได้ทำการสัมภาษณ์กับตัวแทนบริษัท ABC แสดงให้เห็นว่าบริษัทนั้นมีการเติบโตขึ้นอย่างมาก มีการขยายสิ่งปลูกสร้าง จำนวนสินค้าที่จัดจำหน่าย รวมถึงช่องทางการจำหน่าย โดยปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การส่งออกเป็นหลัก และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือ การเชื่อมโยงกันมากขึ้นของโลกในยุคปัจจุบัน มีมีเขตการค้าเสรีที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้นำสินค้าส่งออกไปขายยังตลาดโลกที่ขยายมากขึ้น อีกด้านหนึ่ง ศักยภาพและการดำเนินกิจการของตัวบริษัทเองมีส่วนสำคัญไม่น้อย ที่เป็นตัวผลักดันให้กิจการนั้นได้เติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่การเข้าสู่ตลาดโลกมาพร้อมด้วยปัจจัยความท้าทายมากมาย ฉะนั้นความอยู่รอดของบริษัทจึงขึ้นอยู่กับความสามารถและศักยภาพขององค์กรที่จะเปลี่ยนแปลงความท้าทายเหล่านี้ให้เป็นโอกาสสู่ความสำเร็จ

เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่รอดและแข่งขันในตลาดสากลได้ ผู้เล่นสำคัญ ๆ ในอุตสาหกรรม อาทิ เช่น ภาครัฐ ผู้ส่งออก พ่อค้าคนกลาง ชาวสวนหรือแรงงาน ควรให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง มาตรฐานของสินค้า ที่ผ่านมามีถือว่าเป็นหนึ่งในจุดแข็งที่ทำให้ลำไยไทยเป็นที่ต้องการในตลาดโลก โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคชาวจีนที่นิยมลำไยจากไทยเป็นอย่างมาก ฉะนั้นแล้ว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรต้องดำเนินกิจกรรมของตนเองอย่างเป็นเลิศ เพื่อที่จะได้รักษามาตรฐานสินค้าไว้ ยกตัวอย่างเช่น ภาครัฐอาจมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อทำการวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น พันธุ์ลำไย โรคในลำไย ปุ๋ยหรือคุณภาพของดิน เป็นต้น ในส่วนของชาวสวนเอง อาจต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประเด็นที่สอง การรับมือกับมาตรฐานของสินค้าที่มีความเข้มงวดขึ้น เพราะส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ทั้งหมด การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้หลายประเทศมีมาตรการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดขึ้น ทำให้สินค้าจำนวนมากต้องค้างอยู่ที่ชายแดนเป็นเวลานาน เหมือนที่ผู้ส่งออกลำไยต้องเผชิญ ปัญหาเหล่านี้ควรที่จะได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชาวสวนเองก็ต้องทราบถึงผลกระทบนี้ เพื่อจะได้วางแผนรายรับรายจ่ายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นที่สามคือการสนับสนุนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของตำแหน่งหรือรูปแบบการขายอื่น ๆ จากข้อมูล

ที่ได้รับ ทำให้ทราบว่าประเทศนำเข้าลำไยนั้น ไม่ได้มีเพียงแต่ประเทศในแถบเอเชียเท่านั้น แต่ยังแผ่กว้างไปถึงประเทศแถบยุโรป และนี่คือโอกาสที่ชาวสวนและผู้ส่งออกไทยควรตระหนักเพื่อจะได้วางแผนการเติบโตในอนาคต นอกจากนี้การค้าในรูปแบบออนไลน์ยังเป็นอีกหนึ่งโอกาสหรือหนึ่งช่องทาง ที่ผู้ขายสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ ประเด็นที่สี่ การแก้ปัญหาทางด้านแรงงาน อย่างที่ทราบกันดีว่าภาคเกษตรกรรมไทยนั้น ขาดแคลนด้วยแรงงานคนเป็นหลัก ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรม ดังนั้น โดยเฉพาะภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้เกษตรกรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการใช้เครื่องจักรกลเกษตรสำหรับดูแลและจัดการสวนลำไย เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ประเด็นสุดท้ายคือการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันระหว่างผู้เล่นที่สำคัญ ๆ ในโซ่อุปทานลำไย ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับอุตสาหกรรมนี้ ควรหันหน้าเข้ามาคุยกันเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในอุตสาหกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ยังถือว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรับมือกับสถานการณ์ไม่คาดหวัง อาทิเช่น โควิด-19 เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ถูกออกแบบเพื่อการศึกษาถึงความท้าทายและโอกาสแนวความคิดการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมลำไยของไทย จากผลการศึกษาทำให้เข้าใจว่าแนวความคิดการค้าเสรีเป็นทั้งโอกาส ในนัยสำคัญที่ว่าเป็นช่องทางให้ผู้ส่งออกและชาวสวนลำไยได้เข้าถึงตลาดโลกมากยิ่งขึ้น เข้าถึงอุปสงค์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang (2018 : 1-23) อย่างไรก็ตามความสามารถและศักยภาพของผู้ประกอบการและเกษตรกรจะเป็นตัวบ่งบอกว่าพวกเขาสามารถที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด โดยการศึกษานี้ได้ระบุถึงประเด็นสำคัญ ๆ ที่ทำให้อุตสาหกรรมลำไยนั้นสามารถเติบโตขึ้นในตลาดต่างประเทศ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ที่ระหว่างบริษัทกับชาวสวน ช่องทางการขายตลาดที่หลากหลาย การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญรวมถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ยังได้ค้นพบถึงปัญหาหรือความท้าทายที่มาพร้อมกับแนวความคิดการค้าเสรี ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมลำไยไทย ซึ่งสามารถสรุปและวิเคราะห์ได้ 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ การพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป การแข่งขันในระดับสากล และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

1. การพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป

การค้าเสรีเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยหรือสินค้าไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าหากรายได้ของอุตสาหกรรมนั้นมาจากตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ย่อมมีความเสี่ยงตามมาตรงที่ว่า ประการที่หนึ่ง หากสถานการณ์หรือสภาวะเศรษฐกิจในตลาดต่างประเทศไม่เอื้ออำนวย อาจเป็นผลมาจากสงครามระหว่างประเทศหรือการแพร่ระบาดของ COVID -19 ที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานโลก ผลที่ตามมาคือการผันผวนของราคาซื้อขาย เหมือนที่อุตสาหกรรมลำไยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ คือราคาซื้อขายต่ำลงเป็นประวัติการณ์ เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนแล้วมีผลกระทบต่อรายได้และการอยู่

รอดของเกษตรกร ผู้ประกอบการและตัวอุตสาหกรรมเอง หรืออาจกล่าวได้ว่าหากพึ่งพาตลาดต่างประเทศมากเกินไป ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมจะมีความอ่อนไหวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตลาดสากลนั่นเอง จากรายงานของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2564 : 87) ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ทำการส่งออกลำไยถึง 90% ของผลผลิตทั้งสิ้นจำนวน 1.02 ล้านตันในปี 2020 ซึ่งถือเป็นอัตราส่วนที่สูงมาก ประการที่สองผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของประเทศที่ทำการส่งออก และอาจเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ผู้ส่งออกและเกษตรกรยังต้องปรับตัว เพราะหากดำเนินการผิดพลาด ย่อมมีผลกระทบต่อยอดได้ อาทิเช่น มาตรฐานการผลิต คุณภาพของสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากทำการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศในแถบยุโรป ซึ่งแต่ละประเทศต่างมีมาตรการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าเกษตรค่อนข้างเข้มงวด บางครั้งมาตรการต่างๆ เหล่านี้อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะรายเล็ก ๆ โดยประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ali et al. (2012 : 65) ที่ได้ระบุว่า ไม่ใช่ทุกประเทศจะมีการวางกลไกที่สมบูรณ์แบบ เพื่อให้สามารถหาผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากการค้าเสรี และสิ่งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ประกอบการไทยยังไม่สามารถหาผลประโยชน์จากการค้าเสรีได้อย่างเต็มรูปแบบ

2. การแข่งขันในระดับสากล

ถึงแม้การค้าเสรีเปิดโอกาสให้ผู้ส่งออกหรือผลผลิตของเกษตรกรได้เข้าถึงตลาดผู้บริโภคในระดับโลกก็ตาม แต่ยังเป็นการเปิดช่องว่างให้พวกเขาต้องทำการแข่งขันกับผู้เล่นในระดับโลกเช่นกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gozgor (2019 : 173-202) ยกตัวอย่างเช่น ผู้ส่งออกลำไยไทยแข่งขันเพื่อแย่งส่วนแบ่งในตลาดส่งออกกับผู้ประกอบการส่งออกในประเทศเวียดนาม ในขณะที่เกษตรกรไทยก็ต้องแข่งขันด้านคุณภาพลำไยและศักยภาพการผลิต กับเกษตรกรเวียดนาม เป็นต้น ดังนั้นความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมแต่ละประเทศจะเป็นตัวชี้วัดว่าใคร จะสามารถหาผลประโยชน์จากการค้าเสรีได้มากกว่ากัน ซึ่งจากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าลำไยไทยนั้น ยังเป็นที่ต้องการของชาวจีนและประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย ปัจจัยสำคัญ ๆ เพราะไทยเรามีจุดได้เปรียบกว่าประเทศคู่แข่งอยู่หลายด้าน อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้รับ ถือว่ายังไม่มากพอที่จะยืนยันได้ว่า ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินงานของผู้ประกอบการไทยเองก็ดีหรือชาวสวนเองก็ดีจะอยู่ในระดับสูงเหมือนกันหมด

3. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีการปรับเปลี่ยนนับตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1960 โดยเริ่มจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรมและกำลังเดินทางเข้าสู่ภาคบริการ การพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วเกิดจากการที่รัฐบาลไทยปรับเปลี่ยนนโยบายและตอบสนองต่อแนวคิดการค้าเสรี ผู้ประกอบการต่างชาติรวมถึงเงินทุนต่างหลั่งไหลเข้ามาในประเทศและช่วยยกรูปแบบการผลิตของไทยจากการผลิตพื้นฐานเพื่อการส่งออก เช่น เสื้อผ้าหรือสินค้าเกษตร มาเป็นผู้ผลิตสินค้าที่มีความทันสมัยและเป็นนวัตกรรมในการส่งออกมากขึ้น อาทิเช่น ชิ้นส่วนยานยนต์หรือชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งออกของไทยเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น (Pansuwan, 2013 :

117-148) เพราะตลาดต่างประเทศมีการขยายตัว ผลที่ตามมาคือมีการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรการผลิต เช่น แรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการมากขึ้น สังคมเมืองมีการขยายอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานนี้ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kaldor (1967 : 43) ที่ระบุว่า ทรัพยากรจะเบี่ยงเบนจากภาคอุตสาหกรรมที่ด้อยคุณภาพในการผลิตเข้าสู่อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น นั่นก็คืออุตสาหกรรมการผลิตและบริการนั่นเอง จากกรณีศึกษาจะเห็นว่าการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจนี้ ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมลำไย เพราะผู้ประกอบการหรือชาวสวนต่างเผชิญกับปัญหาในการหาคนงาน เนื่องจากแรงงานภาคการเกษตรมีอัตราส่วนที่ลดลง จากรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (2564 : 64) จำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลงจาก 12.73 ล้านคนในปี 2557 มาอยู่ที่ 11.81 ล้านคนในปี 2563 นอกจากนี้ คนในชนบทต่างหลั่งไหลเข้าไปทำงานในเมืองหรือในนิคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งงานในส่วนนี้ล้วนแล้วแต่ให้ค่าตอบแทนที่ดีและมอบโอกาสให้พวกเขาได้เติบโต มีความน่าดึงดูดมากกว่าการเป็นแรงงานภาคการเกษตรในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้เกษตรกรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการใช้เครื่องจักรกลเกษตรสำหรับดูแลและจัดการสวนลำไย เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวผลผลิต

1.2. ภาครัฐควรต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการสื่อสารและสร้างภาพลักษณ์ของเกษตรกรให้มีความน่าดึงดูดแก่แรงงานรุ่นใหม่ และทำให้พวกเขาเห็นโอกาสในเติบโตในภาคเกษตรกรรม

1.3. หน่วยงานระดับชุมชนทุกภาคส่วน จำเป็นต้องมีการพูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางในการทำให้ชุมชนนั้น ๆ มีความเข้มแข็งและไม่พึ่งพารายได้จากช่องทางใดช่องทางหนึ่ง เพื่อรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการค้าเสรี

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 จำนวนกรณีศึกษาควรมีมากกว่าหนึ่งกรณีศึกษา เพื่อทำการเปรียบเทียบและหาปัจจัยที่อาจจะทำให้ผลลัพธ์ของแต่ละกรณีศึกษาแตกต่างกันออกไป

2.2 ควรเพิ่มกลุ่มผู้เข้าร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านและเชิงลึกมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น ตัวแทนจากภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย รวมถึงแรงงานเกษตรกรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน

2.3 นำตัวแปรที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถนำไปต่อยอดในลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างแปรต้นและตัวแปรตาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2564). *สินค้าลำไยและผลิตภัณฑ์*. สำนักการค้าสินค้า: กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564). *สถิติแรงงานประจำปี 2563*. กองเศรษฐกิจการแรงงาน: กระทรวงแรงงาน
- Ali, A. Y. S., Awdini, A. O. N., & Adan, H. (2012). The effect of globalization on local industries: a case of Mogadishu manufacturers. *International Journal of Business and Management Tomorrow*, 2 (11), 1-9.
- Alvarado, R., Iñiguez, M., & Ponce, P. (2017). Foreign direct investment and economic growth in Latin America. *Economic Analysis and Policy*, 56, 176-187.
- Bhattacharya, M., & Nguyen, K. T. (2019). Trade liberalization and the wage–skill premium: Evidence from Vietnamese manufacturing. *Economics of Transition and Institutional Change*, 27 (2), 519-540.
- Clarke, S. (2005). The neoliberal theory of society. *Neoliberalism: A critical reader*, 50, 59.
- Gozgor, G. (2019). Effects of the agricultural commodity and the food price volatility on economic integration: an empirical assessment. *Journal of the Institute for Advanced Studies, Vienna, Austria*, 56 (1), 173-202.
- Halinen, A., & Törnroos, J.-Å. (2005). Using case methods in the study of contemporary business networks. *Journal of Business Research*, 58 (9), 1285-1297.
- Hamida, L. B. (2013). Are there regional spillovers from FDI in the Swiss manufacturing industry? *International Business Review*, 22 (4), 754-769.
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Kaldor, N. (1967). *Strategic factors in economic development*. New York: New York State school of industrial and labor relations, Cornell University.
- Liang, F. H. (2017). Does foreign direct investment improve the productivity of domestic firms? Technology spillovers, industry linkages, and firm capabilities. *Research Policy*, 46 (1), 138-159.
- Mastromarco, C., & Simar, L. (2018). Globalization and productivity: A robust nonparametric world frontier analysis. *Economic Modelling*, 69, 134-149.
- Melitz, M. J. (2003). The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity. *econometrica*, 71 (6), 1695-1725.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. California: SAGE Publications, Incorporated.
- Myers, M. D. (2009). *Qualitative research in business and management*. London: Sage.
- Njikam, O., & Leudjou, R. R. N. (2019). Productivity spillovers through backward linkages: The role of the origin of investors and absorptive capacity of domestic firms. *Review of Development Economics*, 23 (2), 677-701.

- Ozcelik, S. E. (2018). The Potential Effects of TPP, TTIP and Trump's Tariffs on China's Competitiveness in the US Market. *World Journal of Applied Economics*, 4 (2), 95-115.
- Pansuwan, A. (2013). Industrial decentralization policies and industrialization in Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies (former name silpakorn university journal of social sciences, humanities, and arts)*, 117-148.
- Prior, L. (2003). *Using documents in social research*. Thousand Oaks: Sage.
- The World Bank. (2019). Tariff rate, applied, weighted mean, all products (%). *online*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/tm.tax.mrch.wm.ar.zs>
- UNCTAD. (2020a). *Gross domestic product: GDP by type of expenditure*. Retrieved from Geneva:
- UNCTAD. (2020b). *Foreign Direct Investment Flow and Stock*. Retrieved from Geneva:
- Yang, C.-H. (2018). Exports and innovation: the role of heterogeneity in exports. *Empirical Economics*, 1-23.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. Los Angeles: Sage publications.